

Jarosław Jurga

**Należności budżetowe
i ich egzekucja w jednostkach
sektora finansów publicznych
z wzorami dokumentów
(z suplementem elektronicznym)**

ODDK Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa
Gdańsk 2025

Spis treści

1. Należności w ujęciu księgowym	9
1.1. Uregulowania w ustawie o rachunkowości i rozporządzeniach	10
1.2. Zapisy stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości	13
1.3. Ewidencja należności	14
1.3.1. Ewidencja należności budżetowych	15
1.3.2. Ewidencja należności długoterminowych	18
1.3.3. Ewidencja należności z tytułu rozrachunków z pracownikami	20
1.3.4. Ewidencja należności w postaci zwrotu wydatków budżetowych	24
1.3.5. Ewidencja odpisów aktualizujących	25
1.3.6. Ewidencja należności wyrażonych w walucie obcej	28
1.3.7. Należności sporne i bezsporne	29
1.4. Odpisy aktualizujące należności	30
1.4.1. Odpisy aktualizujące należności w przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości	36
1.4.2. Odpisy aktualizujące należności w sprawozdawczości finansowej	38
1.4.3. Różnica między wykorzystaniem a rozwiązaniem odpisu aktualizującego należności	41
1.4.4. Odpisy aktualizujące należności w sprawozdawczości budżetowej	42
1.5. Procedura realizacji odpisów aktualizujących należności	45
1.6. Należności wyrażone w walucie obcej	47
1.7. Zasada ostrożności w realizacji należności budżetowych	51
1.8. Należności nieściągalne i umorzone	52
1.8.1. Umorzenie należności	53
1.8.2. Należności przedawnione	58
1.8.3. Zwroty nadpłat – ujęcie i dokumentacja	60
2. Rodzaje należności i ich ewidencja	63
2.1. Rozrachunki z pracownikami	63
2.2. Rozrachunki z kontrahentami	64
2.3. Rozrachunki z tytułu dochodów budżetowych	65
2.4. Szczególne zasady ewidencji należności	67

2.5. Należności sporne i bezsporne	71
2.6. Klasyfikacja roszczeń i należności wymagalnych	73
3. Klasyfikacja budżetowa dochodów budżetowych i należności	77
3.1. Dochody z tytułu odsetek	77
3.2. Dochody z tytułu najmu	78
3.3. Dochody z tytułu sprzedaży usług	78
3.4. Inne dochody realizowane przez jednostki budżetowe	78
4. Podstawowe i pozostałe przychody budżetowe w zakresie należności.	81
4.1. Najem	81
4.2. Nadpłaty ZUS	82
4.3. Wyżywienie w stołówce szkolnej	82
5. Rodzaje należności w jednostkach budżetowych	85
5.1. Niepodatkowe należności publicznoprawne	85
5.2. Należności cywilnoprawne	87
5.3. Należności podatkowe	88
6. Powiązania należności ze sprawozdawczością budżetową i finansową	91
6.1. Zasady prezentowania należności w sprawozdawczości budżetowej	92
6.1.1. Sprawozdanie Rb-27	95
6.1.2. Sprawozdanie Rb-27S	99
6.1.3. Sprawozdanie Rb-27ZZ	110
6.1.4. Sprawozdanie Rb-34	115
6.1.5. Sprawozdanie Rb-34S	119
6.1.6. Sprawozdanie Rb-PDP	119
6.2. Zasady prezentowania należności w sprawozdawczości z operacji finansowych.	121
6.3. Prezentacja należności w sprawozdawczości finansowej	127
6.3.1. Bilans	128
6.3.2. Informacja dodatkowa do bilansu	135
6.3.3. Odpisy aktualizujące należności	137
6.3.4. Koszty uboczne w sprawozdawczości finansowej	140
7. Należności na przełomie lat budżetowych	143
8. Czynności egzekucyjne realizowane w dziale księgowym	149
8.1. Czynności przedegzekucyjne	150
8.2. Postępowanie egzekucyjne	152
8.2.1. Zasady postępowania egzekucyjnego	153
8.2.2. Podstawa wszczęcia postępowania egzekucyjnego	153

8.2.3. Egzekucja należności pieniężnych	154
8.2.4. Egzekucja obowiązków niepieniężnych.	155
8.2.5. Uprawnienia i obowiązki organów egzekucyjnych	155
8.2.6. Ochrona zobowiązanego w postępowaniu egzekucyjnym.	156
8.2.7. Koszty postępowania egzekucyjnego	157
8.2.8. Zakończenie postępowania egzekucyjnego	157
8.3. Wzór tytułu wykonawczego	158
8.4. Zasady wypełniania tytułu wykonawczego	161
8.5. Upomnienie.	163
8.6. Procedura postępowania egzekucyjnego	165
9. Procedura umarzania należności.	169
10. Rodzaje odsetek	179
10.1. Ujęcie odsetek w urządzeniach księgowych	179
10.2. Odsetki ustawowe.	180
10.3. Odsetki kapitałowe wynikające z czynności prawnej.	181
10.4. Odsetki ustawowe za opóźnienie	182
10.5. Maksymalne odsetki za opóźnienie	182
10.6. Odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych.	183
10.7. Odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych	184
10.8. Podwyższone odsetki od zaległości podatkowych	185
10.9. Obniżone odsetki od zaległości podatkowych.	186
11. Zaliczanie wpłaty dłużnika na poczet spłat raty długu oraz na spłatę odsetek	187
11.1. Zaliczanie wpłaty z tytułu należności cywilnoprawnych.	187
11.2. Zaliczanie wpłaty z tytułu należności publicznoprawnych.	189
12. Zasady określania terminu płatności odsetek.	191
13. Odpowiedzialność w zakresie zaniechania dochodzenia należności budżetowych	193
14. Zagadnienia problemowe	197
14.1. Jak ująć w ewidencji księgowej śmierć dłużnika?	197
14.2. Jednostka nalicza odsetki ustawowe za opóźnienie. Czy wpłaty należy zaliczać w pierwszej kolejności na zaspokojenie zaległych należności ubocznych oraz zaległych świadczeń głównych?	199
14.3. Czy jeżeli koszt wysyłki wezwania do zapłaty przewyższa koszt naliczonych odsetek, to czy gmina ma obowiązek wystosowania takiej informacji?	200

14.4. Jaki jest termin przedawnienia odsetek?	201
14.5. Czy można umorzyć należność na podstawie sporządzonego protokołu z kalkulacją dokumentującą, że koszty dochodzenia i egzekucji przewyższają należność?	202
14.6. Czy koszty egzekucyjne powinny być przypisane (jeżeli tak, to kiedy)? W jakim terminie gmina powinna zapłacić za koszty egzekucyjne?	203
15. Wzory	205
15.1. Procedura windykacji należności	205
15.2. Upomnienie	211
15.3. Rejestr działań upominawczych	213
15.4. Wniosek o umorzenie należności pieniężnej	215
15.5. Porozumienie w sprawie ulgi w spłacie należności pieniężnej polegającej na rozłożeniu na raty	216
Wykaz aktów prawnych	219
Spis schematów ewidencji księgowej	221
Spis rysunków	223